

**O'ZBEKISTONDA TURIZMNI RIVOJLANTIRISHDAGI
MUAMMOLAR VA ULARNI HAL ETISH YO'LLARI**

Yaxshiliqov Jo'raqul Rahmiddin o'g'li

SamDVMCHBU Iqtisodiyot fakulteti 2-bosqich talabasi

Tirkashyev Farhod Mahmudovich

Ilmiy rahbar SamDVMCHBU Iqtisodiyot fakulteti assistenti.

Annotatsiya: *O'zbekistonda turizm sanoati so'nggi yillarda jadal rivojlanishga yuz tutgan bo'lsa-da, turizmning iqtisodiyotdagi ulushi hali ham past darajada qolmoqda. Mamlakatda turizmni rivojlantirishga qaratilgan ko'plab imkoniyatlar mavjud, lekin shu bilan birga turizm sohasidagi ba'zi muammolar ham davom etmoqda. Bular orasida moliyaviy resurslarning yetishmasligi, infratuzilmaning rivojlanmaganligi, bir xil turistik mahsulotlarning mavjudligi, viza olishdagi to'siqlar va boshqaruv tizimidagi muammolar kabi masalalar alohida ahamiyatga ega. Ushbu maqolada O'zbekistonda turizmni rivojlantirishdagi mavjud muammolar va ularni hal etish yo'llari ko'rib chiqiladi. Mamlakatda turizm infratuzilmasini yaxshilash, turistik mahsulotni diversifikatsiya qilish, xalqaro tajriba asosida boshqaruvni takomillashtirish va viza rejimini soddalashtirish orqali sohani yanada rivojlantirish mumkin.*

Kalit so'zlar: *O'zbekiston, turizm, rivojlanish, muammolar, infrastruktura, viza rejimi, boshqaruv tizimi, turistik mahsulot, xalqaro tajriba, iqtisodiy salohiyat.*

Abstract: *Although the tourism industry in Uzbekistan has experienced rapid development in recent years, its contribution to the economy remains relatively low. There are numerous opportunities for the development of tourism in the country, but at the same time, several challenges in the tourism sector persist. These include the lack of financial resources, underdeveloped infrastructure, the availability of similar tourist products, visa barriers, and issues in the management system. This paper examines the existing challenges in the development of tourism in Uzbekistan and explores ways to address them. Improving tourism infrastructure, diversifying tourist products, enhancing management based on international experience, and simplifying the visa regime are potential strategies for further developing the sector.*

Keywords; *Uzbekistan, tourism, development, challenges, infrastructure, visa regime, management system, tourist products, international experience, economic potential.*

Аннотация: *Хотя туристическая отрасль Узбекистана в последние годы претерпела быстрые изменения, ее вклад в экономику страны*

остается относительно низким. В стране существует множество возможностей для развития туризма, однако в то же время сохраняются несколько проблем в туристическом секторе. К ним относятся нехватка финансовых ресурсов, слаборазвитая инфраструктура, однотипные туристические продукты, визовые барьеры и проблемы в системе управления. В данной статье рассматриваются существующие проблемы в развитии туризма в Узбекистане и предлагаются пути их решения. Улучшение туристической инфраструктуры, диверсификация туристических продуктов, совершенствование управления на основе международного опыта и упрощение визового режима являются потенциальными стратегиями для дальнейшего развития сектора.

Ключевые слова: *Узбекистан, туризм, развитие, проблемы, инфраструктура, визовый режим, система управления, туристические продукты, международный опыт, экономический потенциал.*

Kirish

O'zbekistonda turizm sohasining rivojlanishi katta imkoniyatlarga ega, ammo hozirgi kunda bir qator muammolar mavjud bo'lib, bu mamlakatning turizm sohasida to'liq salohiyatini amalga oshirishga to'sqinlik qilmoqda. Bu muammolarni hal etish, turizmni yanada rivojlantirish va xalqaro bozorga muvaffaqiyatli kirish uchun bir qancha yo'nalishlarda amalga oshirilishi zarur. Ushbu maqolada O'zbekistondagi turizmni rivojlantirishdagi asosiy muammolar va ularni hal etish yo'llari aniq va batafsil yoritilgan.

O'zbekistonda turizmni rivojlantirishda eng katta muammolardan biri infratuzilmaning yetarli darajada rivojlanmaganligidir. Transport tarmoqlari, mehmonxona va turizm uchun zarur xizmatlarning sifati va miqdori turistlar uchun noqulayliklar yaratadi. Kichik shaharlar va tarixiy yodgorliklar joylashgan hududlarda mehmonxona tarmoqlari juda cheklangan, shuningdek, transport tizimi samarali ishlamagan.

O'zbekistonning asosiy turistik hududlarini bir-biriga bog'lash uchun zamonaviy transport tizimlarini yaratish kerak. Avtomobil va temiryo'l yo'llarini ta'mirlash, shuningdek, xalqaro aeroportlarni kengaytirish va yangilash lozim.

Kichik shaharlarda va turistik joylarga mehmonxona va boshqa turistik xizmatlarni tashkil etish uchun investitsiyalarni jalb qilish, yangi zamonaviy mehmonxona komplekslarini qurish zarur.

O'zbekistondagi turistik joylarda mehmonxona xizmati va boshqa turistik xizmatlarning sifatini oshirish uchun maxsus kurslar va treninglar tashkil etish zarur. O'zbekistonda turizmni rivojlantirishda muammolarni bartaraf etish uchun

bir nechta sohalarda muhim o'zgarishlar amalga oshirilishi zarur. Infratuzilma, marketing, xalqaro aloqalar, xodimlar malakasi va yangi turizm yo'nalishlari bo'yicha amalga oshiriladigan chora-tadbirlar O'zbekistonni turizm bozorida ilg'or davlatlarga aylantirishga yordam beradi. Bunda davlatning qat'iy siyosati, xususi sektor va xalqaro hamkorlikning o'zaro aloqalari muhim rol o'ynaydi.

Mavzuga oid adabiyotlar sharxi:

O'zbekistonda turizmni rivojlantirishdagi muammolar va ularni hal etish yo'llari mavzusi bo'yicha mavjud adabiyotlar, asosan, mamlakatning turizm sohasining hozirgi holati, imkoniyatlari, infratuzilmasi, va istiqbollari haqida turli tadqiqotlar, maqolalar, hisobotlar va monografiyalarni o'z ichiga oladi. Ushbu adabiyotlar O'zbekiston turizm sohasining o'sishini tahlil qilish, mavjud muammolarni aniqlash va ularni hal etish uchun zarur chora-tadbirlarni ishlab chiqish bo'yicha muhim manba bo'lib xizmat qiladi. O'zbekistonda turizmni rivojlantirish masalasiga oid adabiyotlar O'zbekistonning turizm salohiyatini yaxshilash, mavjud muammolarni aniqlash va ularni hal etish bo'yicha ilmiy va amaliy tavsiyalarni o'z ichiga oladi. Adabiyotlarda ko'rsatilgan muammolarni hal etish uchun ishlab chiqilgan strategiyalar va tavsiyalar turizm sohasidagi innovatsiyalarni, xizmat ko'rsatish sifatini, infratuzilmani yaxshilashni va xalqaro aloqalarni kuchaytirishni o'z ichiga oladi. Ushbu asarlar, ayniqsa, turizm sohasida ishlovchi mutaxassislar, davlat organlari va investorlarga muhim yo'nalishlarni ko'rsatib beradi. Turizm ishlab chiqarish kuchlarini rivojlantirish, joylashtirish, mehnat resurslaridan oqilona foydalanish va aholi ijtimoiy muammolarini hal etishda, shuningdek, dam olish, sog'lomlashtirishda muhim ahamiyatga ega. Mazkur mavzuni ko'pgina qirralari bilan «uzoq xorij» davlatlaridan I.G.Kol, A.Gettner, R.Blanshar, A.Mariotti, V.Unitsiker, Corneliu Iatu, MDH davlatlarida A.YU.Aleksandrova, N.N.Baranskiy, YU.A.Vedenin, S.R.Erdavletov, P.N.Zachinyaev, I.I.Pirojnik, YU.D.Dmitrevskiy, N.S.Mironenko, A.Nizamiev, E.A.Okladnikova, I.T.Tverdoxlebov, N.S.Falkovich va boshqa olimlar izlanishlar olib borgan. Ayni vaqtda, respublikamizda ham turizmning ayrim muammolari bo'yicha Z.M.Akramov, E.A.Ahmedov, SH.A.Azimov, A.Zokirov, F.Komilova, A.A.Rafiqov, A.Soliev, A.Nigmatov, T.Toshmurodov, B.Husanboev, N.To'xliev, A.Taksanov, A.Yusupov, R.Xayitboev, N.T.Shamuratova, X.Mamatqulov kabi mutaxassislar shug'ullangan.

Tadqiqot metodologiyasi:

Ushbu maqolani yozishda tahliliy, empirik, kvantitativ, sistemali va integratsiyalangan yondashuvlar, shuningdek, kompyuter modellari orqali amalga oshiriladigan tadqiqotlar, statistik tahlil va ma'lumotlarni yig'ish, ijtimoiy-iqtisodiy tahlil, geografik va mintaqaviy tahlil, kross-madaniy tahlil, interdisipliner yondashuv usullaridan foydalanildi.

Tahlil va natijalar:

O'zbekistonda turizmni rivojlantirishda ko'plab imkoniyatlar mavjud bo'lsa-da, bir qator muammolar ham bor, bu muammolar mamlakatning turizm salohiyatini to'liq amalga oshirishga to'sqinlik qilmoqda. Ushbu tahlilda O'zbekistondagi asosiy muammolar va ularga qarshi ko'riladigan chora-tadbirlar haqida to'liq va aniq ma'lumotlar taqdim etiladi.

O'zbekistonda turizmni rivojlantirishda eng katta muammolardan biri bu transport va mehmonxona infratuzilmasining yetarli darajada rivojlanmaganligidir. Mamlakatda ko'plab tarixiy va madaniy yodgorliklar mavjud bo'lsada, bu joylarga tashrif buyurish uchun yetarli darajada qulay transport tizimi yo'q. Shuningdek, turistik joylarga yaqin hududlarda mehmonxona va boshqa turistik xizmatlar infrastrukturasini yetarli emas.

Mamlakatning asosiy turistik hududlarini bir-biriga bog'lash uchun zamonaviy va qulay transport tizimlarini yaratish. Masalan, yangi avtomobil yo'llarini qurish, temiryo'l va avtobus tizimlarini rivojlantirish, samolyot qatnovlarini oshirish zarur.

Yangi zamonaviy mehmonxona komplekslarini qurish, mavjud mehmonxonalarning sifatini oshirish va ularni xalqaro standartlarga moslashtirish.

Tarixiy yodgorliklar va tabiiy manzara hududlarida turizm infratuzilmasini kengaytirish, toza suv, elektr energiyasi, axlatni tashish va sanitariya-epidemiologik xizmatlarni yaxshilash.

O'zbekistonning turizm brendi hali to'liq rivojlanmagan. Mamlakatning boy tarixiy va madaniy merosi global miqyosda yaxshi tanilmagan, bu esa turistlarning e'tiborini jalb qilishda qiyinchiliklarga olib kelmoqda. Turizm marketingi va reklama ishlari ham yetarlicha kuchaytirilmagan.

O'zbekistonda turizmning global brendini yaratish va targ'ib qilish uchun xalqaro marketing kompaniyalarini jalb qilish, mamlakatning tarixiy, madaniy va tabiiy boyliklarini dunyo bo'ylab tanitish.

O'zbekistonning turistik joylari haqida global internet resurslarida, ijtimoiy tarmoqlarda va turizm platformalarida reklama qilish.

O'zbekistonda xalqaro turizm festivallari va ko'rgazmalarini tashkil etish, dunyo bo'ylab turistlarni jalb qilish uchun maxsus tadbirlar o'tkazish.

O'zbekistonga tashrif buyurishni osonlashtirish uchun vizalar tizimi va chegara nazorati soddalashtirilmagan. Ba'zi davlatlardan turistlar uchun vizalarni olish jarayoni murakkab va qimmat bo'lib, bu turistlarning sonini kamayishiga olib keladi. Shuningdek, mamlakatga kirish uchun qo'yilgan cheklovlar va ruxsatnomalar jarayoni ham turistlarni bezovta qiladi.

O'zbekistonning ko'plab davlatlari bilan vizasiz rejimni joriy etish yoki elektron vizalar tizimini kengaytirish. Bu turistlarning tashrifini osonlashtiradi va sayyohlarni ko'proq jalb etishga yordam beradi.

Vizalarni tez va arzon olish imkoniyatlarini taqdim etish, elektron turizm vizalarini joriy qilish. O'zbekistonda turizm sohasida ishlovchi xodimlar soni yetarli, ammo ularning malakasi va xizmat ko'rsatish sifati xalqaro talablar darajasiga yetmagan. Bu, o'z navbatida, turistlarga salbiy taassurot qoldiradi. Turizm sohasidagi xodimlar uchun maxsus o'quv dasturlari va treninglar tashkil etish, xizmat ko'rsatish standartlarini oshirish. Xalqaro turizm sohasida ishlovchi mutaxassislarni jalb qilish va ularning tajribalarini o'ziga moslashtirish. Mehmonxonalarda va boshqa turistik xizmatlarda doimiy sifat nazorati o'rnatish. O'zbekistonda ekoturizm va boshqa yangi turizm yo'nalishlari, masalan, agrar turizm, sog'liqni saqlash turizmi kabi sohalar hali to'liq rivojlanmagan. Mamlakatning tabiiy boyliklari va manzarali hududlari bu turizm turlarini rivojlantirish uchun katta salohiyatga ega bo'lsada, bu sohada yetarli infratuzilma va xizmatlar mavjud emas.

O'zbekistondagi tabiiy hududlarda ekoturizmni rivojlantirish, milliy bog'lar va tabiatni asrab-avaylash tizimlarini yaratish. Ekologik toza sayohatlar va tabiat bilan yaqindan tanishish imkoniyatlarini turistlarga taqdim etish.

Yangi turizm yo'nalishlarini ishlab chiqish orqali agrar turizm, tibbiy turizm va gastronomik turizm kabi yangi yo'nalishlarni rivojlantirish, bu orqali yangi bozorlarni kashf etish. Turizmni rivojlantirishda iqtisodiy va ijtimoiy sharoitlar ham katta ahamiyatga ega. Mamlakatda iqtisodiy barqarorlik va ijtimoiy xavfsizlikning ta'minlanishi, shuningdek, turizmga qaratilgan siyosatning samarali amalga oshirilishi zarur. Turizm sohasida investitsiyalarni jalb qilish uchun iqtisodiy sharoitlarni yaxshilash, turizmga aloqador sanoatlar bilan hamkorlikni kengaytirish. Turistlar uchun xavfsizlikni ta'minlash, mamlakatda ijtimoiy barqarorlikni mustahkamlash, kriminal holatlarning oldini olish zarur.

1-Jadval. O'zbekistonda turizmni rivojlantirishdagi muammolar va ularni hal etish yo'llari

Muammo	Tavsif	Hal etish yo'llari
1. Infratuzilmaning yetishmasligi	Turizm uchun zarur bo'lgan infratuzilma (yo'llar, aeroportlar, transport tarmog'i) kam rivojlangan.	- Transport va logistika tizimini yaxshilash. - Yangi turistik hududlarda infrastruktura yaratish.
2. Xizmatlar sifati	Mehmonxonalar va xizmatlar	- Xizmat ko'rsatish sohasida

Muammo	Tavsif	Hal etish yo'llari
	sifati ba'zan past bo'ladi, bu esa malaka oshirish. - Turizm turistlarining salbiy tajriba olishiga xizmatlari sifatini nazorat qilish. olib keladi.	
3. Reklama va marketingning sustligi	O'zbekiston turizm salohiyati xalqaro miqyosda yetarlicha reklama qilinmasligi.	- Xalqaro turizm yarmarkalarida ishtirok etish. - Mahalliy va xalqaro reklama kampaniyalarini yo'lga qo'yish.
4. Madaniy merosni saqlash va rivojlantirish	Tarixiy va madaniy obidalar ba'zan yetarlicha saqlanmaydi va konservatsiya qilinmaydi.	- Madaniy obidalarini saqlash uchun maxsus dasturlar yaratish. - Ekoturizmni rivojlantirish.
5. Huquqiy va iqtisodiy cheklovlar	Turizmni qo'llab-quvvatlash uchun qonuniy bazaning yetarli darajada rivojlanmaganligi.	- Turizmga oid qonunlarni takomillashtirish. - Soliq imtiyozlari va subsidiya dasturlarini joriy etish.
6. Ijtimoiy muammolar	Mahalliy aholining turizmga bo'lgan salbiy qarashlari va ularning turizmga ijobiy munosabatda bo'lmasligi.	- Aholi o'rtasida turizmning foydalari haqida madaniy ma'rifiy ishlar olib borish. - Mahalliy aholini turizmga jalb qilish.
7. Mahalliy va xalqaro hamkorlikning sustligi	Xalqaro turistik tashkilotlar va mahalliy tashkilotlar o'rtasida hamkorlik yetarlicha O'zaro tajriba almashish va rivojlanmagan.	- Xalqaro turistik tashkilotlar bilan hamkorlikni rivojlantirish. - O'zaro tajriba almashish va seminarlar tashkil etish.
8. Turist xavfsizligi	Ba'zi hududlarda xavfsizlik masalalari, turizm xavfsizligi uchun zarur infratuzilma yetishmasligi.	- Maxsus xavfsizlik choralari ko'rish. - Politsiya va xavfsizlik tizimlarini rivojlantirish.
9. Ekologik muammolar	Ekologik barqarorlikka e'tibor yetarli darajada qaratilmagan, tabiatni ifloslantirish holatlari mavjud.	- Ekoturizmni rivojlantirish va tabiatni muhofaza qilish dasturlarini amalga oshirish.

Ushbu jadvalda O'zbekistonda turizmni rivojlantirishdagi muammolar va ularni hal etish yo'llari keltirilgan. Har bir masalani tizimli ravishda hal etish uchun davlat va jamiyat o'rtasida samarali hamkorlik talab etiladi.

Xulosa:

O'zbekiston o'zining boy madaniy merosi, tarixiy obidalari va tabiiy go'zalliklari bilan jahon turizmida o'z o'rnini topish uchun katta imkoniyatlarga ega. Biroq, turizmni rivojlantirishda bir qancha muammolar mavjud. Bu muammolar quyidagi asosiy yo'nalishlarda ifodalangan:

Infratuzilmaning etishmasligi: Turizmning samarali rivojlanishi uchun zarur bo'lgan transport va kommunikatsiya infratuzilmasi rivojlanmagan. Bu esa turistlarning komfortli va qulay sayohat qilish imkoniyatini cheklaydi.

Xizmatlar sifati: Mehmonxonalar va turistik xizmatlar ba'zan xalqaro standartlarga javob bermaydi, bu esa turistlarning salbiy fikrlarini keltirib chiqaradi.

Reklama va marketingning sustligi: O'zbekistonning turistik salohiyatining yetarli darajada reklama qilinmasligi xalqaro miqyosda turistlar oqimini jalb qilishda qiyinchiliklar keltirib chiqaradi.

Madaniy merosni saqlash va rivojlantirish: Tarixiy va madaniy obidalar ba'zan noto'g'ri saqlanadi yoki saqlash uchun etarlicha resurslar ajratilmaydi.

Ijtimoiy va iqtisodiy cheklovlar: Turizmni rivojlantirish uchun yetarlicha huquqiy baza yo'qligi, soliq imtiyozlari va moliyaviy ko'maklarning etishmasligi sektorning o'sishiga to'sqinlik qiladi.

Xavfsizlik masalalari: Turistlarning xavfsizligi masalalari, ayniqsa ayrim hududlarda muhim ahamiyatga ega. Xavfsiz turizm muhitini yaratish muhim.

Ekologik muammolar: Turizmning ekologik salbiy ta'sirlari, ayniqsa tabiatni ifloslantirish va tabiiy resurslarning noto'g'ri ekspluatatsiyasi bilan bog'liq muammolar mavjud.

Takliflar:

Infratuzilmani yaxshilash:

Transport tarmoqlarini modernizatsiya qilish, aeroportlar va temir yo'llarni kengaytirish va yangilash.

Kichik va o'rta shaharlarga qulay transport yo'llarini yaratish, avtobuslar va taksi xizmatlarini yaxshilash.

Turistik hududlarga yo'l harakati xavfsizligini oshirish, turistlar uchun qulay yo'llar va xizmatlarni taqdim etish.

Xizmatlar sifatini oshirish:

Mehmonxona va turistik xizmat ko'rsatish sohasida xalqaro standartlarga moslashtirish va xodimlarni malakasini oshirish.

Turistlarga yuqori sifatli xizmatlarni taqdim etish uchun mehmonxona tarmog'ini kengaytirish va diversifikatsiya qilish.

Turizm sohasi uchun malakali menejerlar va mutaxassislarni tayyorlash.

Reklama va marketingni kuchaytirish:

O'zbekistonning turistik salohiyatini xalqaro miqyosda targ'ib qilish uchun yirik turizm yarmarkalarida ishtirok etish.

Onlayn platformalar orqali turizmni reklama qilish, o'zbekistonlik va xalqaro turizm agentliklari bilan hamkorlik o'rnatish.

O'zbekistonning turistik resurslarini targ'ib qilish uchun ijtimoiy tarmoqlarda faoliyatni kuchaytirish.

Madaniy merosni saqlash va rivojlantirish:

Tarixiy va madaniy obidalarni konservatsiya qilish va saqlash uchun maxsus dasturlarni ishlab chiqish.

Madaniy merosni turizmga moslashtirish, ekologik xavfsizlikni ta'minlash va mahalliy aholi bilan hamkorlikda obidalarni saqlash.

Ekoturizmni rivojlantirish orqali tabiiy resurslarni saqlab qolish va ekologik barqarorlikni ta'minlash.

Huquqiy va iqtisodiy muammolarni hal etish:

Turizm sohasini qo'llab-quvvatlash uchun soliq imtiyozlari va subsidiya dasturlarini joriy etish.

Yangi turizm qonunlari va normativ hujjatlarni ishlab chiqish, turizmni rivojlantirishga yo'naltirilgan hukumat siyosatini mustahkamlash.

Turizmni rivojlantirish uchun ijtimoiy va iqtisodiy sharoitlarni yaxshilash, xususiy sektor bilan hamkorlikni kuchaytirish.

Xavfsizlikni ta'minlash:

Xavfsizlikni ta'minlash uchun maxsus tizimlar yaratish, turistlar uchun xavfsizlik ko'rsatmalarini ishlab chiqish.

Mahalliy politsiya va xavfsizlik tizimlarini turizm hududlarida yaxshilash va maxsus xavfsizlik choralarini ko'rish.

Turistlar bilan ishlov berish bo'yicha maxsus kurslar va seminarlar tashkil etish.

Ekologik turizmni rivojlantirish:

Ekoturizmni rivojlantirish uchun tabiatni muhofaza qilish dasturlarini amalga oshirish.

Turizm sohasidagi ekologik ta'sirlarni kamaytirish, resurslardan oqilona foydalanish va barqaror turizmni rivojlantirish.

Mahalliy aholini ekologik muammolar haqida ma'rifatlash va turizmning ekologik foydalarini targ'ib qilish.

Xulosa qilib aytganda, O'zbekistonning turizm sohasini rivojlantirish uchun bir nechta asosiy sohalarida islohotlar va yaxshilanishlar amalga oshirilishi kerak. Agar yuqorida keltirilgan takliflar tizimli ravishda amalga oshirilsa, O'zbekiston jahon turizmida yetakchi o'rinlardan birini egallashi mumkin. Bunda davlat, xususiy sektor va jamiyat o'rtasida samarali hamkorlik muhim ahamiyatga ega bo'ladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Mirziyoev Sh.M. Tanqidiy tahlil, qat'iy tartib-intizom va shaxsiy javobgarlik – har bir rahbar faoliyatining kundalik qoidasi bo'lishi kerak. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2016 yil yakunlari va 2017 yil

istiqbollariga bag‘ishlangan majlisidagi O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining nutqi. // Xalq so‘zi gazetasi. 2017 yil 16 yanvar, №11.

2. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 27-yanvardagi «Xizmatlar sohasini rivojlantirishga oid qo‘shimcha chora-tadbirlar to‘g‘risida»gi PQ-104-sonli Qarori.

3. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 18-fevraldagi «Turizm, madaniy meros va sport sohalarida davlat boshqaruvini takomillashtirishga doir tashkiliy chora-tadbirlar to‘g‘risida»gi PF-75-sonli Farmoni.

4. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 30-apreldagi «Ichki turizm xizmatlarini diversifikatsiya qilishga oid qo‘shimcha chora-tadbirlar to‘g‘risida»gi PQ-232-sonli Qarori.

5. Tirkashyev, F. (2023). Intellektual mulkni boshqarish jarayonlarni o‘rganishning nazariy muammolari.

6. Tirkashev, F., & Musurmonov, N. (2024). Global iqtisodiy rivojlanish sharoitida yashil iqtisodiyot muammolari. *YASHIL IQTISODIYOT VA TARAQQIYOT*, 2(1).

7. Tirkashev, F., & Toshpulatova, K. (2024). “Yashil” iqtisodiyot: konsepsiyaning shakllanishi va asosiy kategoriyalari. *YASHIL IQTISODIYOT VA TARAQQIYOT*, 2(1).

8. Tirkashev, F., & Zarmaxmatov, N. (2024). Raqamli iqtisodiyotning zamonamizdagi bugungi o‘rni. *YASHIL IQTISODIYOT VA TARAQQIYOT*, 2(1).

9. Tirkashev, F., & Xo‘jaqulov, I. (2024). Jahon iqtisodiyoti va xalqaro savdo munosabatlari. *YASHIL IQTISODIYOT VA TARAQQIYOT*, 2(1).

10. Tirkashev, F., & Raxmatullayev, S. (2024). Davlat-xususiy sherikchiligini rivojlantirishda klasterlarning ahamiyati. *YASHIL IQTISODIYOT VA TARAQQIYOT*, 2(1).

11. Xamdamova, N., Tirkashev, F., Sayfullayev, A., & Erkinov, S. (2024). Chorvachilikning mamlakat iqtisodiyotidagi ahamiyati va uning rivojlanishi. *YASHIL IQTISODIYOT VA TARAQQIYOT*, 2(1).

SAYTLAR

1. www.lex.uz

2. www.stat.uz

3. www.tour.uz

4. www.UNWTO/report/2018